

แบบฟอร์มขอรับทุนโครงการ

เสนอต่อคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภายใต้ทุนอุดหนุนแผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม แผนงานระบบบริการสุขภาพ:
การพัฒนาบริการเพื่อการดูแลภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขอย่างครบวงจร

โครงการย่อยที่ 6.1 Smart First Responder (Prevention and Preparedness)

หัวหน้าโครงการ

ผศ.ดร.ตรีสุข พุ่มมณี ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ร่วมดำเนินโครงการ

1. ดร.พิมพ์พิศา คักดีสองเมือง ตำแหน่ง อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ดร.อภิรมย์ พรหมจรรยา ตำแหน่ง อาจารย์ คณะการบริการและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

ความเป็นมาและความสำคัญ

จากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก ตั้งแต่ปลายปี 2019 ปัจจุบัน ซึ่งหากปัจจุบันไม่มีมาตรการควบคุมการระบาดที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ก็จะไปซึ่งการสูญเสียที่ใหญ่หลวงของมนุษยชาติ ดังนั้นหากประมาณการณ์อัตราการสูญเสียในวิกฤตการณ์ครั้งนี้เท่ากับ 0.5% ของประชากรโลก นั่นหมายถึงจำนวนผู้เสียชีวิตมากถึง 38.5 ล้านคน (ศุภวุฒิ, 2563) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) เล็งเห็นว่าการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 จึงได้ประกาศให้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) และแนะนำทุกประเทศให้เร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค จนในที่สุดเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นลักษณะการระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic) ขณะนั้นเชื้อลุกลามไปใน 118 ประเทศ มีผู้ติดเชื้อกว่า 121,000 คน และเสียชีวิตไปกว่า 4,300 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากสถานการณ์การระบาดที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลไทยได้ประกาศเรื่องการระบาดของโรค COVID-19 เป็นสถานการณ์หรือภัยพิบัติฉุกเฉิน ทำให้ทุกจังหวัดต้องมีแผนและมาตรการรับมือกับภัยนี้ มาตรการที่สำคัญในระดับประเทศคือ การบริหารจัดการสถานที่ควบคุมโรคที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้น (State Quarantine) แบบบูรณาการ โดยมีหน่วยงานเครือข่ายทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งที่เป็นและไม่ใช่หน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุข เข้าร่วมปฏิบัติการ หรือช่วยสนับสนุนภารกิจตามมาตรการสำคัญที่กำหนดไว้ ในการตอบสนองต่อสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 เพื่อการควบคุมการระบาดของโรคให้อยู่ในวงจำกัด ลดโอกาสการแพร่เชื้อเข้าสู่ประเทศ ลดผลกระทบทาง

สุขภาพ รวมถึงสามารถดูแลคนไทยและผู้เดินทางจากต่างประเทศ ให้ปลอดภัยจากโรค COVID-19 ตามหลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดสงขลาได้มีการเตรียมรับมือกับสถานการณ์การระบาดของโรค โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่ทำงานอย่างบูรณาการ และมีกระบวนการบริหารจัดการทั้งในส่วนของภาครัฐ เอกชน และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายของประเทศ นั่นคือ การลดการติดเชื้อรายใหม่และทุกคนมีความปลอดภัยจากการติดเชื้อ และเนื่องจากพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสงขลาติดเขตชายแดนต่างประเทศ และมีประชาชนที่มีการเคลื่อนย้ายเข้าออกในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้สูง รูปแบบในการจัดการบริหารความเสี่ยงในพื้นที่จึงมีความสำคัญ จากการระดมสมองและเข้าร่วมการสังเกตกิจกรรมเพื่อรับมือในพื้นที่ที่เสี่ยงสูงของจังหวัดสงขลา จึงมีการคาดการณ์ในอนาคตว่าจะมีจำนวนผู้ป่วยและกลุ่มเสี่ยงมากขึ้น เนื่องจากคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศขอเดินทางกลับเข้าประเทศมากขึ้น การรับมือและการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 โดยเฉพาะด้านการดำเนินมาตรการ State Quarantine และ Local Quarantine จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแผนรองรับสำคัญ คือ การมีสถานที่กักกันหรือแยกกักโดยใช้พื้นที่ของกลุ่มธุรกิจโรงแรม และมีโรงแรมแสดงเจตจำนงในการเข้าร่วมตามมาตรการดังกล่าว โดยการเปิดเป็นสถานที่รองรับการกักตัวหรือแยกสังเกตอาการ และการแยกกักหรือเป็นสถานที่ดูแลผู้ป่วยเฉพาะ COVID-19 เมื่อมีจำนวนผู้สงสัยหรือติดเชื้อมากขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานตามข้อสั่งการศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2563 ที่กำหนดให้ผู้เดินทางมาจากต่างประเทศทุกคน ต้องได้รับการตรวจคัดกรองแยกกัก หรือ กักกันเพื่อการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคจากผู้เดินทางซึ่งมาจากห้องที่หรือเมืองท่านอกราชอาณาจักร ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน รวมถึงรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการในพื้นที่ทั้งในมิติการทำเชิงรุกในการค้นหาความเสี่ยงและการจัดการเมื่อพบ การเชื่อมโยงระบบการดูแลและรับส่งผู้ป่วยที่สอดคล้องและเป็นไปตามบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับผลกระทบจากวิกฤตการระบาดของโรค COVID-19 ดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องจัดทำโครงการพัฒนาทักษะใหม่ สมรรถนะ และระบบจัดการดูแลแบบชุมชนเป็นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือในภาวะวิกฤตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่เสี่ยง โดยมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนากำลังคนของประเทศ (upskill and new skill) เพื่อพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน กลุ่มต่างๆ ของหมู่บ้าน ในการเตรียมความพร้อมตนเอง และระบบการป้องกันและควบคุมโรค COVID-19 เพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่าน (transition) สู่สภาวะปกติใหม่ (New normal) ของชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่เสี่ยงสูง ได้แก่ ด้านตรวจคนเข้าเมือง โรงแรม และธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติตัว และการสร้างทักษะเฉพาะให้แก่กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและกลุ่มรัฐวิสาหกิจ ชุมชน พนักงานโรงแรม พนักงานของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและสถานกักกัน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อันจะส่งผลดีทางอ้อมในการเพิ่มผลิตภาพให้กับธุรกิจท่องเที่ยวและ

บริการและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ทั่วไปสำหรับการตอบสนองในระยะนี้ คือ การสื่อสารความเสี่ยง (Risk communication) การจำกัดการแพร่เชื้อจากคนสู่คน รวมถึงการลดการติดเชื้อทุติยภูมิในกลุ่มผู้สัมผัสใกล้ชิดและเจ้าหน้าที่ดูแลสุขภาพ การป้องกันการแพร่ขยายของการระบาดระหว่างประเทศ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันผลกระทบด้านจิตใจ และการวางแผนรับมือกับภาวะวิกฤต รวมถึงการจัดการวิกฤต (Crisis management) โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based management) โดยการเฝ้าระวัง กักกัน แยกกัก และดูแลผู้ป่วยตั้งแต่เริ่มแรก รวมถึงการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว สังคม และความมั่นคงของประเทศ ให้น้อยที่สุดผ่านความร่วมมือหลากหลายภาคส่วน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ พนักงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เสี่ยง ในการป้องกันการติดเชื้อโรค COVID-19 และการป้องกันผลกระทบด้านจิตใจ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Management)

พื้นที่ดำเนินการ/กลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ จังหวัดสงขลา ซึ่งใช้พื้นที่เป้าหมายหลักในการดำเนินการ คือ อำเภอสะเดา อำเภอลองหอยโข่ง และอำเภอสิงหนคร เพื่อดำเนินโครงการแบบครบวงจรเป็นโมเดลต้นแบบ

กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่และพนักงานที่ไม่ใช่สายวิชาชีพทางการแพทย์ (Non-professional healthcare worker) ที่ทำงานในด้านตรวจคนเข้าเมืองและกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง ใน 3 อำเภอดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา

1.2 ท่าอากาศยานนานาชาติหาดใหญ่

1.3 ด้านตรวจคนเข้าเมืองทางน้ำจังหวัดสงขลา อำเภอสิงหนคร

1.4 โรงแรม โฮมสเตย์ เกสเฮาส์ และภาคธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัททัวร์ รถและเรือโดยสาร ร้านอาหาร สถานบันเทิง ร้านนวดและสปา ในพื้นที่อำเภอสะเดา อำเภอลองหอยโข่ง และอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข องค์กรเอกชน และประชาชนในพื้นที่อำเภอสะเดา อำเภอลองหอยโข่ง และอำเภอสิงหนคร

2. กลุ่มเจ้าหน้าที่วิชาชีพสุขภาพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่อำเภอสะเดา อำเภอลองหอยโข่ง และอำเภอสิงหนคร

วิธีดำเนินการ

1. รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา รวมทั้งถอดบทเรียนจากประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการดูแลกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยในและนอกสถานพยาบาลในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19

2. ประชุมเชิงปฏิบัติการกับทีมงานและคณะทำงานในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเสริมสร้างสมรรถนะและพัฒนาระบบการจัดการ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ผู้ประกอบการและพนักงานภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและการให้บริการตามวิถีใหม่ (New normal) โดยอ้างอิงมาตรฐานแนวทางการดำเนินการเรื่องโรค COVID-19 ของกระทรวงสาธารณสุข

3. ทดสอบความตรงและความเหมาะสมของเนื้อหาชุดกิจกรรมการสร้างเสริมสมรรถนะด้านการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรค COVID-19 และนำผลการวิเคราะห์มาปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับการใช้งานในพื้นที่เป้าหมาย

4. ฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ (e-Learning) ให้แก่เจ้าหน้าที่และพนักงานในพื้นที่ ในด้านองค์ความรู้ในการบริหารจัดการดูแลกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยในและนอกสถานพยาบาล ช่วงสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 และการสาธิตย้อนกลับ (Return demonstration) ผ่านระบบออนไลน์ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อความรู้ (Online e-Learning) แบ่งเป็น

- ภาคทฤษฎี จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่

- 1) การคัดกรอง และการเฝ้าระวังอาการ
- 2) หลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ
- 3) แนวทางการดูแลอุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งแวดล้อม
- 4) การป้องกันผลกระทบด้านจิตใจ
- 5) วิธีปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ

- ภาคปฏิบัติ เรื่องวิธีปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ โดยเรียนผ่านคลิปสาธิตการปฏิบัติ ดังนี้

- 1) การล้างมือ
- 2) การใส่ถอดหน้ากากอนามัย
- 3) การใส่ถอดถุงมือ
- 4) การถอด เก็บ ทำความสะอาด เสื้อผ้า ผ้าปูที่นอน และผ้าต่างๆ
- 5) การจัดเก็บและกำจัด สิ่งของใช้แล้วทิ้งและขยะ
- 6) การใส่-ถอดชุดป้องกัน Personal Protective Equipments (PPE)
- 7) การป้องกันผลกระทบด้านจิตใจ

5. ประชุมเชิงปฏิบัติการกับทีมงานและคณะทำงานในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนลงพื้นที่จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการในการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ทบทวนปรับปรุง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ (จำแนกตัวชี้วัดระดับ Output, ระดับ Outcome, ระดับ Impact)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ผลผลิต (Output)

- ได้ชุดความรู้ในการเตรียมความพร้อมและรับมือกับการระบาดของโรคติดเชื้อนอกสถานบริการหรือในชุมชน

- ร้อยละ 90 ของอสม. ผู้นำชุมชน ด้านตรวจคนเข้าเมือง และผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยวและบริการ มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค COVID-19

2. ผลลัพธ์ (Outcome)

- ร้อยละ 90 ของอสม. ผู้นำชุมชน ด้านตรวจคนเข้าเมือง และผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยวและบริการ สามารถให้บริการได้อย่างมีมาตรฐานในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค COVID-19

3. ผลกระทบ (Impact)

- ป้องกันการระบาด ลดปัญหาการกลับมาระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม

- ลดผลกระทบต่อธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยว และบริการ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้สามารถกลับมาใช้ชีวิตที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัย และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไปได้ในสภาวะปกติใหม่

ลงนาม.....หัวหน้าโครงการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีนุช พุ่มมณี)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์